

Homilie voor de 30ste zondag door het jaar C in O.L.Vrouw Ver-Assebroek (25-10-2025)

Lezingen: Jezus Sirach 35,12-14.16-18; 2 Timoteüs 4,6-8.16-18; Lucas 18,9-14

Broeders en zusters,

Evenals vorige zondag horen we ook deze dertigste zondag door het jaar een parabel van Jezus die alleen de evangelist Lucas heeft opgetekend. Vorige zondag ging het over onrechtvaardige rechter die uiteindelijk toegeeft aan het herhaald aandringen van een arme weduwe. Vandaag gaat het om twee mensen die naar de tempel gaan om te bidden, een farizeeër en een tollenaar. Eigenlijk gaan beide parabels over het gebed. Vorige zondag werden we opgeroepen om herhaaldelijk en met aandrang tot God te bidden als we in nood zijn. Als zelfs een onrechtvaardige rechter luistert naar de dringende vraag van de weduwe, zo redeneert Jezus, hoe veel te meer zal God luisteren naar ons herhaald bidden en smeken.

De parabel van de farizeeër en de tollenaar gaat eerder over de juiste gesteltenis bij het bidden. Laten we eens kijken wat Jezus daarover wil zeggen door middel van deze parabel. Jezus stelt twee personen tegenover elkaar, de farizeeër en de tollenaar. Om Jezus' bedoeling te begrijpen moeten we weten welke positie farizeeën en tollenaars bezaten in de joodse samenleving van die tijd. De farizeeën waren leken die zich ernstig toelegden op het naleven van de Thora, de Wet van Mozes, zowel de geschreven wet als de mondelinge overleveringen. Ze namen de beleving van de godsdienst zeer ernstig. Ze waren ervan overtuigd dat je God alleen kunt dienen als je al zijn geboden en verboden onderhoudt. Ze hielden er een strikte interpretatie van sommige wetten op na, bijvoorbeeld wat betreft het onderhouden van de sabbat, de rituele reinheid en de tienden. Ze werden daarom zeer hoog geacht door het gewone volk. De tollenaars waren joodse mensen die de belastingen inden voor de Romeinse bezetter. Ze waren niet geliefd bij het volk, niet alleen omdat ze voor de Romeinse bezetter werkten, maar ook omdat ze de mensen afpersten. Ze worden in één adem genoemd met zondaars en met immorele lieden. Dus Jezus' tijd werden de farizeeën gezien als de *good guys* en de tollenaars als de slechteriken. Het verrassende is nu dat Jezus in zijn parabel het courante oordeel van de mensen in vraag stelt: als het op bidden aankomt, wordt het gedrag van de farizeeër afgekeurd, en het gedrag van de tollenaar goedgekeurd. Dat wil niet zeggen dat Jezus alle farizeeën afkeurt en alle tollenaars goedkeurt.

De parabel over twee mensen die naar de tempel komen om tot God te bidden, een farizeeër en een tollenaar, toont ons welk gebed werkelijk tot God opstijgt. Reeds de houding van beiden toont het verschil: de een staat "met opgeheven hoofd", alsof de tempel hem toebehoort; de ander "bleef op een afstand", alsof hij de drempel van een woning had overschreden, waarin hij eigenlijk helemaal niet thuishoort. We zien in onze kerken ook mensen die altijd helemaal achteraan de kerk plaats nemen. Ik weet niet of ze door dezelfde gevoelens bezielde worden als de tollenaar. De farizeeër "bidt voor zichzelf", zegt de evangelist. Eigenlijk bidt hij niet tot God – en bidden is toch spreken met God! – maar hij blijft narcistisch ronddraaien in zijn eigen wereld, zijn eigen goed gedrag, zijn eigen gerechtigheid. Hij maakt voor zijn eigen ogen een uitgebreide opsomming van zijn goede werken. Hij doet zelfs meer dan wat de wet voorschrijft. Hij vast tweemaal per week een geeft tienden af van zijn inkomsten. Hij vergelijkt zichzelf met de andere mensen en vindt zichzelf beter dan hen. Hij is zó overtuigd van zijn eigen gerechtigheid dat hij het waagt God te danken dat hij niet is zoals al die anderen voor wie hij slechts minachting heeft, rovers, onrechtvaardigen, echtbrekers of die tollenaar daar. Hij is er zeker van dat God hem zal goedkeuren omdat hij diens geboden nauwkeurig onderhoudt. Hij verwacht geen redding of rechtvaardiging van God, want hij is er van overtuigd al een rechtvaardige te zijn. Hij meent dat hij de hemel al verdiend heeft en dat God het hem verschuldigd is hem in de hemel binnen te laten.

Heel anders nadert de tollenaar tot God. Hij vergelijkt zichzelf niet met anderen. Hij stoeft niet op zijn verdiensten. Hij vergelijkt zich enkel met de heilige God. En hij voelt zich een zondaar die niet waard is tot God te naderen. Daarom blijft hij op een afstand staan; hij durft zelfs zijn ogen niet ten hemel opslaan en hij klopt zich op de borst. Vanuit dat overweldigende gevoel van zondigheid tegenover de heilige God doet hij een beroep op Gods barmhartigheid en hij bidt: “God, wees mij zondaar genadig”.

En Jezus besluit: God heeft het gebed van de tollenaar gehoord en verhoord, dat van de farizeeër niet: “deze ging gerechtvaardigd naar huis, de andere niet”. Waarom? Omdat de farizeeër niets aan God gevraagd had. Hij behandelde God als een schuldenaar die hem moest belonen wegens zijn volmaakt gedrag. En omdat de tollenaar zich schuldig wist tegen God, zijn schuldeiser, en hem om barmhartigheid had gesmeekt. Daarom toonde God zijn grenzeloze barmhartigheid aan de tollenaar en niet aan de farizeeër.

Wat leert ons deze parabel over ons eigen gebedsleven? Jezus leert ons in de juiste gesteltenis te bidden als we willen dat God naar ons gebed luistert. Welke is die gesteltenis?

Ten eerste, als we tot God bidden, moeten we ons niet vergelijken met andere mensen en ons beter vinden dan hen, maar we moeten ons alleen vergelijken met God. Hij is groot en ik ben klein. Hij is de Heilige en ik ben zondaar. Wie durft te beweren dat hij of zij zich nooit vergelijkt met andere mensen en zich beter acht dan hen? Ik niet. Nochtans zegt Paulus ergens: “beschouw in alle nederigheid de andere hoger dan uzelf” (Fil 2,3).

Ten tweede, als we tot God bidden, moeten we een houding aannemen die past bij Degene die we willen ontmoeten en aanspreken. Als we de kerk binnentreden, komen we niet voor een gezellig onderonsje. We komen in het huis van de Heer binnen met schroom en eerbied omdat we beseffen dat de heilige God in zijn huis aanwezig is. Misschien komen we er niet toe om, zoals de tollenaar, op een afstand te gaan staan of zitten, de ogen naar de hemel op te heffen en ons op de borst te kloppen. Maar we kunnen toch proberen te beseffen dat we God, de Heilige, ontmoeten, met schroom en eerbied.

Ten derde, als we tot God bidden, moeten we Hem niet danken omdat we veel beter zijn dan die andere sukkelaars, maar zoals de tollenaar met simpele woorden vragen om zijn barmhartigheid: “God, wees mij zondaar genadig”. Dat vragen we ook als we het Onze Vader bidden: “vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren”. Als we zo bidden, mogen we erop vertrouwen dat God in zijn oneindige barmhartigheid ons hoort en verhoort, ons zal redden en rechtvaardigen. Amen.

Adelbert Denaux, pr.